

MIG SEGLE DE PEL·LICULES IRREPETIBLES

¡Quin cinema el d'aquell any!

Lo que el viento se llevó, Ninotchka, La diligencia, Mujeres i Cumbres borrascosas foren algunes dels films que s'estrenaren el 1939, amb directors com John Ford, William Wyler, George Cukor o Ernst Lubitsch. Un any difícilment repetible per al cinema.

Carles Gàmez

Fa cinquanta anys, és a dir, el 1939, per als celebrants d'efemèrides marca l'inici de la segona guerra mundial. A més d'aquesta commemoració bèl·lica aquell any fou també una da-

ta daurada per al cinema de Hollywood. Els Estats Units començaven a traspasar els anys de la Depressió i l'atur, un final de dècada celebrat pels estudis cinematogràfics amb algunes de les pel·lícules que han fet llegenda en la història del cinema.

Segurament el film de més èxit de

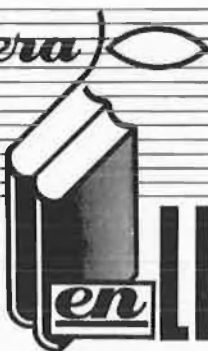
A l'esquerra Clark Gable i Vivien Leigh, protagonistes de 'Lo que el viento se llevó'. A la dreta, cartell anunciador de la pel·lícula 'Cumbres Borrascosas'.

1939 va ser *Allò que el vent s'endugué* (*Gone with the wind*), la famosa novel·la de Margaret Mitchell produïda per David Selznick i amb Vivien Leigh com l'heroïna sudista. L'actriu britànica s'alçava finalment amb el paper de Scarlett O'Hara, en el camí quedaven candidates com Paulette Goddard, Joan Bennet, Lana Turner i Jean Arthur, entre d'altres. La classe femenina hollywoodenca veia com una actriu britànica, i a més oriünda de les colònies —l'Índia—, encarnaria l'apassionada habitant de Tara.

El film va passar per les mans de tres directors: George Cukor, un esplèndid director d'interpres, que com assenyala Ethan Mordden en *Los estudios de Hollywood*, «el seu art era vodú». Tot i així, les seues habilitats no van ser suficients i seria acomiadat pel productor. Segons Cukor —com va revelar poc abans de morir—, fou en realitat Gable el que va fer que l'acomiadaren. El director li recordava els seus primers temps d'arribada a Hollywood quan es prostituïa en els cercles gais. El seu successor, Victor Fleming, tampoc va acabar el film, i va ser finalment Sam Wood qui se'n féu càrrec.

Tot i això, *Allò que el vent s'endugué* fou tan sols un títol més d'una llista de pel·lícules produïdes pels estudis californians en aquell any. *El mago de Oz*, a més de convertir-se en un dels grans films infantils i musicals del cinema, va significar el llançament de Judy Garland com a estrella. Un paper que tant el magnat Mayer com el productor Mervyn Le Roy volien per

Primavera

NOVETATS en LLIBRES

<p>edicions 62 s/a</p> <p>RETAULE Vincenzo Consolo Venècies, 21. 160 pàgines. La història d'un amor impossible entre un clergue i una bella adolescent que permet reproduir un esplèndid «retaule» sobre la Itàlia del segle XVIII i el naixement de l'Europa moderna.</p>	<p> Editorial Laia</p> <p>ELS SANTS INOCENTS Josep Ma. Illa El Mirall i El Temps Una novel·la sobre la vida mallorquina en els anys 50.</p>
<p>Edicions BROMERA</p> <p>VOL DE MANS Antoni Fornes Col·lecció bromera/poesia, 4 Un esplèndid poemari.</p>	<p>EDITORIAL EMPÚRIES</p> <p>ALFABET Josep Palàcios Col·lecció Narrativa, 7 A mig camí entre Poe i Borges. 26 relats inquietants que consagren un gran escriptor. Un llibre extraordinari que els lectors informats esperen de fa temps.</p>
<p> GREGAL LLIBRES consorci d'editors valencians s.a.</p> <p>VAIXELL DE NEU Ferran Cremades i Arlandis Gregal Juvenil, 29 Il·lustracions Francesc Santana Vaixell de neu és un text preciós, teixit curosament amb el coló-en-pèl dels records i amb el llenguatge de la sensibilitat.</p>	<p> LA GALERA, S. A., EDITORIAL</p> <p>L'HOME DE SAU Jaume Cabré Una novel·la d'intriga i d'acció per als joves lectors. Vuit edicions en cinc anys.</p>
<p> EDITORIAL TRES I QUATRE</p> <p>PAÍS I ESTAT: LA QÜESTIÓ VALENCIANA Alfons Cucó Sèrie «La Unitat», 134 Una reflexió profunda sobre la nostra identitat col·lectiva i sobre les expectatives que se li obren al poble valencià en aquest decisiu tombant de segle.</p>	<p> curial</p> <p>ONOMASTICON CATALONIAE Dirigit per Joan Coromines Vol. I: <i>Toponímia antiga de les Illes Balears</i>. A cura de Joan Coromines i J. Mascaró Passariu. Recull de tots el noms de lloc i de persona antics i moderns, emprats en el domini lingüístic català.</p>
<p> Edicions Proa</p> <p>TEMPS D'ESBROTAR Agustí Pons Pròleg de R. P. Balasch. Els llibres de l'Ossa menor, 153. 52 pàgs. 650 ptes.</p>	<p> UNIVERSITAT DE VALÈNCIA</p> <p>ESPILL DE CABÒRIES Jaume Morell Acadèmia dels Nocturns Premi «Acadèmia dels Nocturns» 1988 Poesia</p>

a Shirley Temple, però que, davant de la negativa de Fox a prestar la seua estrella infantil, seria la Garland l'encarregada de protagonitzar. Judy, en el paper de Dorothy, quedava per a sempre lligada al tema «Over the Rainbow».

De signe molt diferent fou *La diligència*, un altre clàssic de la història del cinema, i pedra angular del *western*. Produïda per la United Artists, el film esdevindria un gran èxit popular. Dirigit per John Ford i amb guió de Dudley Nichols —que s'havia basat en un conte de Guy de Maupassant—, *La diligència* va suposar sobretot el naixement de John Wayne com a estrella del cinema, un *cow-boy* universal per a la resta de la seua carrera. Però 1939 fou també l'any de films romàntics i gòtics com *Cumbres borrascoses* de William Wyler, la novel·la d'Emily Brontë produïda per Samuel Goldwyn. Laurence Olivier, un actor britànic —com els altres actors principals del film—, aconsegueix l'aplaudiment unànime de la crítica amb el seu primer film americà, tot i que l'Oscar a la millor interpretació d'aquell any fou per a Robert Donat per *Adiós, Mr. Chips*, un altre actor britànic.

Entre les cintes que competiren per l'Oscar a la millor pel·lícula de 1939, a més d'*Allò que el vent s'endugué*, *La diligència*, *El mago de Oz* i *Cumbres borrascoses* hi havia *Caballero sin espada*, de la Columbia, dirigida per Frank Capra, amb James Stewart com un heroi idealista enfrontat a la corrupció política; *Amarga victoria* d'Edmund Goulding; *Tu y yo*, de Leo McCarey i *Ninotchka*, amb la divina Garbo com una escrupolosa boltxevic satiritzada per Lubitsch. Les rialles de la Garbo serviren de reclam publicitari per al film.

Dues estrelles més de procedència europea acompanyaren la Garbo en aquell any: Marlene Dietrich i Ingrid Bergman. La primera, en *Arizona (Destry Rides again)*, recobrava la seua popularitat després d'haver estat etiquetada de verí per a la pantalla. Marlene deixava enrere el seu *glamour* diví per a descendir a l'oest convertida en xica de *saloon*. Per la seua banda, Ingrid Bergman debutava en Hollywood de la mà del totpoderós David O. Selznick en un melodrama romàntic, *Intermezzo, remake* d'un film que havia protagonitzat a Suècia. L'èxit del film seria fulminant. L'actriu seduïa públic i crítica amb la seua naturalitat i qualitats interpretatives, una seducció que es trencaria anys després amb l'entrada de Rossellini.

John Wayne a 'La Diligencia' un clàssic de la història del cinema i pedra angular del 'western'.

Sens dubte, el 1939 hi havia films per a tots els gustos: films dramàtics com *Juárez*, de William Dieterle, amb Bette Davis; o sentimentals, com *Amarga victoria*, protagonitzat també per la Davis; westerns com *Union Pacific*, de Cecil B. de Mille, o *Tierra de audaces*, amb Henry Fonda i Tyrone Power; films d'aventures com *Gunga Din*, *Beau Geste* o *Corazones indomables*, o comèdies sofisticades com *Mujeres* de George Cukor. Tot i que el film no va aconseguir cap nominació per als Oscars, Cukor realitzava un brillant i divertit exercici cinematogràfic en un film atapeït d'estrelles de la categoria de Norma Shearer, Joan Crawford, Paulette Goddard, Rosalind Russell i Joan Fontaine.

Actors com James Stewart, Henry Fonda, Bette Davis, Claudette Colbert o Mickey Rooney, omplen les pantalles amb tres o quatre films produïts pels diferents estudis en mans d'homes com Laemmle, Zukor i Fox, L. B. Mayer, Irving Thalberg, Samuel Goldwyn i Jack Warner, als qual se sumarien amb l'entrada del so, figures com Darryl Zanuck, David O. Selznick i Harry Cohn. Els actors, com escriu Ethan Mordden en *Los estudios de Hollywood*, «són propietats, part de l'inventari d'un estudi, espècie d'agendes a les mans dels productors». Bette Davis ha de lluitar contra el magnat Jack Warner per a interpretar el paper

James Stewart i Marlene Dietrich a 'Arizona'.

Fotograma del musical 'El Mago de Oz'.

d'*Amarga victoria*. «¿Qui vol veure com una dona es queda cega i mor?» li contesta el director. El film esdevindria un dels grans èxits de la Warner aquell any.

¿Quina fou la clau d'aquella edat daurada del film? ¿Pura coincidència o maduresa del sistema cinematogràfic? Sens dubte, 1939 va assenyalar el

zenit d'allò que coneixem com la gran era dels estudis, la que va des de 1929 fins a 1948, com diu E. Mordden quan «els estudis eren llocs governats per un pressupost instaurat per un magnat que es pensava que podia vendre determinades classes d'estrelles, presentades per un equip d'experts que compartien conceptes socials, artístics i polítics». □